

CONCEPTELE DE OPERARE – ELEMENT INDISPENSABIL ÎN DEZVOLTAREA ARMATEI ROMÂNIEI

Comandor (r.) Ovidiu PORTASE

10.55535/GMR.2024.2.1

Military operating concepts are the mandatory starting point for the defence forces design and development. The Consolidated National Defence and the Integrated Joint Force, two operating concepts presented in the Military Strategy of Romania - 2021, provide the necessary vision for the transformation and adaptation of the Romanian Armed Forces and the joint force to the current and future realities of the operating environment.

In this article the author presents some considerations related to the place, role and importance of operating concepts used by the armed forces of other states, accompanied by some examples and points of view that might help to better understand the terms, to develop and implement these concepts and their subsequent concepts, doctrines, and capabilities through which they are operationalized in the Romanian Armed Forces.

Keywords: concepts; development; joint forces; capabilities; Romanian Armed Forces;

Concepte de operare
– element indispensabil în dezvoltarea Armatei României

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Motto:
„Coming together is the beginning. Keeping together
is progress. Working together is success”.

Henry Ford

INTRODUCERE

Transformarea și adaptarea sunt procese indispensabile oricărei organizații care își dorește îndeplinirea cu succes a obiectivelor și dezvoltarea sa într-un mediu aflat permanent în schimbare. În cazul forțelor destinate apărării unui stat, aceste procese se desfășoară într-un cadru de lucru stabilit printr-o serie de documente programatice de nivel înalt (strategii, politici, direcționări strategice etc.), care stabilesc starea finală dorită, obiectivele, direcțiile principale de acțiune și alte detalii necesare proiectării și dezvoltării acestor forțe.

Procesul transformării militare este continuu și complex, care a început odată cu înființarea primei structuri de forțe și continuă și astăzi. Teoretizat și pus în practică prin elaborarea și implementarea de noi concepte, strategii, doctrine și capacități, acesta are în prezent scopul de a crește eficiența structurilor militare prin crearea de efecte simultan în mai multe domenii operaționale (terestru, aerian, maritim, spațial și cibernetic), prin integrarea forțelor la nivel întrunit, național și multinațional, prin adaptarea rapidă la schimbările mediului de operare sau prin alte metode care asigură îndeplinirea cu succes a obiectivelor, misiunilor și sarcinilor încredințate acestora.

Unul dintre elementele cheie al acestui proces sunt conceptele noi, inovatoare, acele idei și noțiuni care definesc și descriu contexte și situații viitoare, provocări, probleme și soluții specifice, în cazul de față instrumentul militar al puterii.

Lucrarea de față prezintă câteva considerații legate de locul, rolul și importanța conceptelor de operare utilizate de armatele altor state, însoțite de unele exemple și puncte de vedere ce pot ajuta la o mai bună înțelegere a termenilor, la elaborarea și implementarea cu succes

*Transformarea
și adaptarea
sunt procese
indispensabile
oricărei
organizații
care își dorește
îndeplinirea
cu succes a
obiectivelor și
dezvoltarea sa
într-un mediu
aflat permanent
în schimbare.*

Proiectarea și dezvoltarea forțelor militare reprezintă un proces de durată, care necesită elaborarea de noi concepte și capacități, experimentarea și validarea acestora înainte de a le implementa și întrebuința efectiv.

a acestor concepte și a celor subsecvente acestora, a doctrinelor și capacităților prin care acestea sunt operaționalizate în Armata României. În același timp, această lucrare se dorește a fi o continuare a considerațiilor dintr-un articol propriu, scris în anul 2020 (Portase, 2020), o aprofundare a unui element din strategia propusă pentru dezvoltarea Forțelor Navale ale României – conceptele.

Informațiile conținute în acest articol se adresează tuturor celor interesați de modul în care se pot realiza proiectarea și dezvoltarea forțelor armate ale României, inclusiv celor care ar putea fi vizati de implementarea noilor concepte din domeniul securității și apărării [securitate națională extinsă (SNAp., 2020), apărare națională consolidată, forță întrunită integrată (SMR, 2021) etc.].

Trebuie precizat că informațiile prezentate în această lucrare provin exclusiv din spațiul public, fapt care, chiar dacă a impus acestei lucrări unele limitări provenite din lipsa accesului la documente și discuții cu circulație restrânsă sau care nu au fost făcute publice până acum, oferă avantajul diseminării nelimitate a lucrării în comunități de interes atât din sectorul public, cât și din cel privat.

CONCEPTELE DE OPERARE – LOC ȘI ROL

Natura schimbătoare a mediului de operare și a caracterului acțiunilor militare, apariția de noi amenințări generate de utilizarea unor abordări și capacități inovatoare de către unii actori internaționali constituie factori de risc la adresa securității și apărării naționale. Pentru a fi în măsură să acționeze cu succes în gestionarea acestora, forțele militare trebuie să își adapteze modul de întrebuințare a capacităților curente și viitoare, să se dezvolte sau chiar să se reinventeze. Proiectarea și dezvoltarea forțelor militare reprezintă un proces de durată, care necesită elaborarea de noi concepte și capacități, experimentarea și validarea acestora înainte de a le implementa și întrebuința efectiv.

Un concept poate fi privit ca o noțiune sau idee agreată, prezentată, de regulă, într-un document, care oferă soluții în rezolvarea unei probleme specifice unui domeniu de operare și care poate duce la dezvoltarea unei căi de urmat. Deoarece definirea ambiguă a unui concept sau atribuirea unei denumiri generice acestuia poate crea probleme în loc de soluții, am considerat necesară prezentarea,

mai întâi, a locului și rolului pe care conceptele de operare îl ocupă în lexiconul militar, furnizând și câteva exemple pentru o mai bună înțelegere.

Conceptele militare sunt, de regulă, descrieri ale unei metode sau scheme de întrebuințare a unei anumite capacități militare în realizarea unui scop sau obiectiv declarat. Această descriere poate avea caracter general sau specific și poate varia de la descrierea în termeni generici a întrebuințării forțelor militare, în sensul cel mai larg, și până la specificarea în cel mai mic detaliu a utilizării unui anumit sistem de instruire sau tehnic.

În principiu, procesul de elaborare a conceptelor militare se inițiază atunci când este nevoie să se găsească o soluție la o problemă militară nou apărută/identificată (de exemplu, la apariția unui nou tip de amenințare sau utilizarea de tehnologii emergente/disruptive) sau la o problemă deja existentă (aici se poate găsi o soluție mai bună ca urmare a apariției unei tehnologii noi, printr-o nouă organizare sau tactică etc.).

Literatura de specialitate conține multiple taxonomii în ceea ce privește conceptele militare, însă nu există o ierarhizare general valabilă a acestora. Astfel, potrivit unei ierarhizări folosite în NATO (2021) pentru dezvoltarea și experimentarea conceptelor, conceptele militare includ conceptele strategice, conceptele de operare și conceptele funcționale. Este o clasificare simplă, care nu acoperă, din păcate, spectrul mai larg al utilizării lor la nivel național (pentru a include, spre exemplu, conceptele de nivel tactic aplicabile categoriilor de forțe armate – CFA sau conceptele utilizate de comandamentele de sprijin – CS), făcând, astfel, această ierarhizare inadecvată scopului nostru. Articolul de față propune menținerea ierarhiei prezentate în cadrul Strategiei militare a României/SMR – 2016, dar completată pentru a include și elemente ale ierarhiei utilizate de Schmitt (2002) și Pikner, Zuna, Spisak, Galatik (2013), ierarhie în care conceptele militare sunt clasificate de la general la particular, astfel:

- **concepte instituționale**, care privesc funcționarea instituțiilor militare, în ansamblul lor (credibilitatea strategică; abordarea și planificarea interinstituțională; conceptul unui Centru de Excelență acreditat de NATO – ACT etc.);

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Procesul de elaborare a conceptelor militare se inițiază atunci când este nevoie să se găsească o soluție la o problemă militară nou apărută/identificată (de exemplu, la apariția unui nou tip de amenințare sau utilizarea de tehnologii emergente/disruptive) sau la o problemă deja existentă.

Sintagma „concept de operare” poate fi folosită atât pentru definirea modului de acțiune al mai multor tipuri de structuri de forțe – plecând de la nivelul cel mai înalt (conceptul fundamental/capstone) și până la cel de bază (cornerstone) –, cât și pentru ierarhizarea conceptelor militare potrivit nivelului de ducere a acțiunilor militare (concept strategic, operativ sau tactic).

- **concepte de operare**, care descriu modul de acțiune/operare (operating¹) în care forța militară poate întrebuința capacitățile necesare pentru a răspunde provocărilor militare viitoare, aplicând arta și știința militară în situații definite printr-un anume set de parametri (tip de misiune, mediul de operare, tipul forței, nivelul ducerii acțiunilor militare etc.);
- **concepte funcționale**², care descriu modul de exercitare a anumitor funcțiuni militare (comanda și controlul, manevra, focul, protecția etc.);
- **concepte de facilitare** (enabling) sau **de integrare** (integrating), care descriu capacitățile necesare exercitării unor funcțiuni militare specifice sau care au un caracter integrator (IAMD, MDA³, inter-instituționale, multinaționale etc.); acestea adaugă profunzime și detaliu unuia sau mai multor concepte de operare întrunite.

Avantajul major al acestei ierarhizări este că sintagma „concept de operare” poate fi folosită atât pentru definirea modului de acțiune al mai multor tipuri de structuri de forțe – plecând de la nivelul cel mai înalt (conceptul fundamental/capstone) și până la cel de bază (cornerstone) –, cât și pentru ierarhizarea conceptelor militare potrivit nivelului de ducere a acțiunilor militare (concept strategic, operativ sau tactic).

În ceea ce privește rolul lor, conceptele militare sunt documente polivalente. În principiu, acestea prezintă viziuni sau idei pe care o organizație le folosește pentru a anticipa și a se adapta la provocările emergente ale mediului de operare și pentru a se pregăti din punct de vedere teoretic și practic în rezolvarea problemelor generate de acestea. Sfera lor de aplicare și gradul de detaliere diferă în funcție de nivelul pentru care sunt elaborate (strategic, operativ, tactic) și de domeniul în care acestea vor fi aplicate (operațional, funcțional etc.). În principal, conceptele militare sunt utilizate în definirea soluțiilor necesare

¹ Sintagma/termenul „de operare” (operating) este preferat de mai mulți autori, pentru a evita posibila confuzie în cazul utilizării termenului operațional (operational), termen cu dublu sens – nivel al ducerii acțiunilor militare (operațional/operativ), respectiv atributul specific operațiilor militare (operațional) (n.a.).

² În unele documente mai recente, conceptele funcționale, de facilitare, integratoare și cele ale CFA/CS intră într-o singură categorie – concepte de sprijin întrunite (n.a.).

³ IAMD/Integrated Air and Missile Defense, MDA/Maritime Domain Awareness.

pentru dezvoltarea de noi forțe și capacități sau în elaborarea de noi doctrine, însă pot contribui și la elaborarea strategiilor de dezvoltare instituțională (un exemplu generic este prezentat în figura 1) prin definirea unor viziuni, prezentarea unor abordări sau propunerea unor cadre de lucru ca soluții pentru atingerea unor obiective sau stări finale dorite.

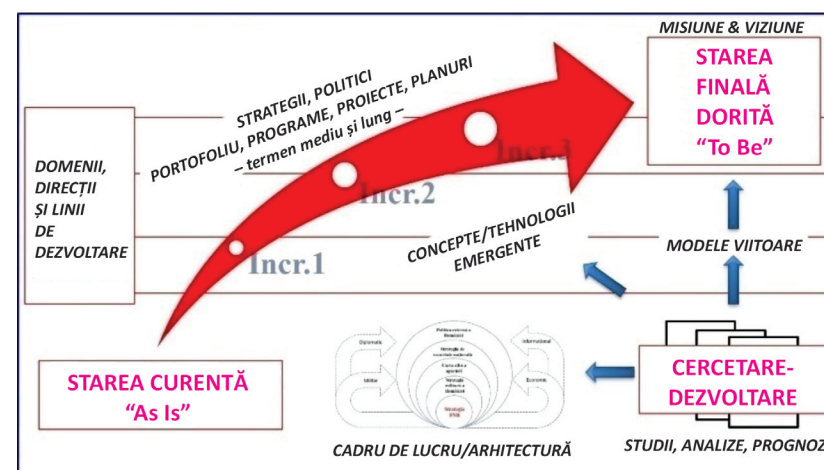

Figura 1: Strategia de dezvoltare a Forțelor Navale Române (Portase, 2020, p. 412).

Conceptele militare fundamentale de operare⁴ sunt, de regulă, conceptele de operare întrunite ce asigură legătura dintre direcționările strategice din domeniul securității și apărării și aplicarea integrată a capacităților forței întrunite. Ele oferă contextul necesar transformării forțelor armate, abordări generale privind rezolvarea unei probleme militare viitoare și cadrul conceptual necesar elaborării conceptelor militare de nivel inferior și dezvoltării de noi capacități. Aceste concepte descriu în linii generale modul în care forța întrunită va acționa pentru ducerea operațiilor peste 15-20 de ani și facilitează elaborarea și experimentarea conceptelor de operare de nivel inferior, precum și dezvoltarea de capacități întrunite prin soluții DOTMLPFI (Doctrină, Organizare, Instruire, Înzestrare, Formare lideri, Personal, Infrastructură, Interoperabilitate). În principiu, Conceptul militar

⁴ Din această categorie fac parte Conceptul fundamental pentru operațiile întrunite al SUA și Conceptul de operare integrat al Marii Britanii, concepte descrise în acest articol (n.a.).

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

În principal, conceptele militare sunt utilizate în definirea soluțiilor necesare pentru dezvoltarea de noi forțe și capacități sau în elaborarea de noi doctrine, însă pot contribui și la elaborarea strategiilor de dezvoltare instituțională prin definirea unor viziuni, prezentarea unor abordări sau propunerea unor cadre de lucru ca soluții pentru atingerea unor obiective sau stări finale dorite.

Conceptul de operare întrunită abordează aspectele planificării și conducerii pentru probleme militare specifice tipului de campanie sau operație executată sau unui scenariu anume, identifică provocările și capacitățile esențiale necesare și condițiile în care acestea vor fi întrebuițate.

fundamental de operare se bazează pe strategia stabilită pentru îndeplinirea obiectivelor militare, contribuind, astfel, la îndeplinirea obiectivelor naționale, prin desfășurarea de acțiuni întrunite împreună cu alte organizații naționale sau parteneri multinaționali.

Conceptele de operare întrunită sunt concepte de nivel inferior celui fundamental de operare ce descriu modul în care comandantul forței întrunite intenționează a planifica, pregăti, disloca, întrebuița și susține o forță întrunită împotriva capacităților potențiale ale adversarului într-un anumit tip de operație sau în cazul unei situații de criză specifice. Spre deosebire de conceptul fundamental de operare, conceptul de operare întrunit abordează aspectele planificării și conducerii pentru probleme militare specifice tipului de campanie sau operație executată sau unui scenariu anume, identifică provocările și capacitățile esențiale necesare și condițiile în care acestea vor fi întrebuițate. Conceptul de operare întrunit este „motorul transformării” și servește drept îndrumar pentru dezvoltarea și integrarea conceptelor funcționale întrunite și ale CFA/CS și ale capacităților acestora (Joint Operations Concepts, 2003).

Conceptele de operare de nivel inferior sunt folosite alături de conceptele de operare întrunită ca punct de plecare în definirea structurii de forțe bugetate sau în faza de proiect ce va acționa în mediul de operare din viitor, a capacităților viitoare necesare forțelor armate din prezent sau ca bază pentru elaborarea și actualizarea doctrinelor militare. Astfel, aceste concepte identifică o provocare curentă sau viitoare și propun o soluție de îmbunătățire a abilității forței întrunite de a răspunde acelei provocări, inclusiv prin noi căi de întrebuițare a forței întrunite curente, utilizând însă tehnologii viitoare.

Elaborarea conceptelor de operare se face plecând de la rezultatul unor studii de nivel strategic privind tendințele globale de schimbare în diverse domenii (uman, societal, de mediu, tehnologic etc.) pe termen lung (15-20 de ani), influența acestor schimbări asupra mediului de operare viitor, a motivelor pentru care sunt duse războaiele, a modului în care se vor desfășura operațiile viitoare, actorii implicați și capacitățile întrebuițate. Elaborarea și validarea acestor concepte se face, de regulă, sub coordonarea unor structuri specializate în dezvoltarea forțelor viitoare existente la nivelul comandamentelor de nivel strategic, de structuri tip J-7, utilizând un cadru de lucru comun întregii structuri de forțe armate.

CONCEPTELE DE OPERARE LA NIVEL INTERNAȚIONAL

Dintre toate conceptele militare disponibile în spațiul public, din perspectiva acestui articol, cele mai importante pot fi considerate cele ale NATO și ale UE – concepte de operare cu aplicabilitate directă în Armata României, cele ale forțelor armate din statele cu tradiție în elaborarea acestui tip de concepte, cum sunt SUA, Marea Britanie, Franța și alte state occidentale –, armate deschizătoare de drumuri atât în domeniul conceptual, cât și în cel al capacităților militare, dar și cele din state ce pot fi considerate potențiali adversari direcți sau indirecti (Rusia, China, Iran, Coreea de Nord etc.), toate aceste concepte fiind subiecte obligatorii de studiu pentru identificarea potențialelor provocări, probleme și soluții viitoare.

Conceptele militare NATO privesc direct Armata României ca elemente determinante în stabilirea modului de acțiune a forțelor Armatei României în context aliat și a capacităților necesare. Acestea sunt elaborate pe baza direcționărilor strategice conținute de conceptul strategic al NATO, de îndrumările politice ale miniștrilor apărării și de strategia militară a Alianței Nord-Atlantice. Aceasta din urmă, împreună cu conceptele militare de implementare elaborate la nivelul celor două comandamente strategice ale NATO⁵, stabilesc noua linie de bază de nivel militar-strategic privind întrebuițarea și dezvoltarea instrumentului militar al Alianței (Tammen, 2020).

Conceptul pentru descurajare și apărare al zonei euroatlantice (Concept for Deterrence and Defence of the Euro-Atlantic Area/DDA), concept militar elaborat de ACO, operaționalizează noua strategie militară a NATO astfel încât Alianța să facă față dinamicii și complexității mediului de securitate de astăzi. Document clasificat aprobat în 2020, DDA conturează modul de întrebuițare a instrumentului militar al Alianței, aliniindu-l la cerințele războiului modern, întărește postura defensivă a Alianței și rolul său defensiv, stabilește prioritățile militare ale NATO și o nouă abordare la nivel strategic împotriva amenințărilor curente și viitoare.

⁵ Comandamentul Aliat pentru Transformare (Allied Command Transformation/ACT) și Comandamentul Aliat pentru Operații (Allied Command for Operations/ACO).

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Conceptele militare NATO privesc direct Armata României ca elemente determinante în stabilirea modului de acțiune a forțelor Armatei României în context aliat și a capacităților necesare. Acestea sunt elaborate pe baza direcționărilor strategice conținute de conceptul strategic al NATO, de îndrumările politice ale miniștrilor apărării și de strategia militară a Alianței Nord-Atlantice.

Conceptul fundamental al NATO pentru ducerea luptei este conceptul militar elaborat de ACT destinat dezvoltării instrumentului militar al Alianței pe o perioadă de 20 de ani. Aprobabil în 2021 și supranumit *Steaua Nordului Militară a NATO*, NWCC oferă o viziune agreată pe termen lung pentru adaptarea militară a NATO și sprijină eforturile Alianței în dezvoltarea forțelor militare, identificarea deficitului de capacități (capability gaps) și recomandările necesare satisfacerii cerințelor viitorului.

Conceptul fundamental al NATO pentru ducerea luptei (NATO Warfighting Capstone Concept/NWCC) este conceptul militar elaborat de ACT destinat dezvoltării instrumentului militar al Alianței pe o perioadă de 20 de ani. Aprobabil în 2021 și supranumit *Steaua Nordului Militară a NATO*, NWCC oferă o viziune agreată pe termen lung pentru adaptarea militară a NATO și sprijină eforturile Alianței în dezvoltarea forțelor militare, identificarea deficitului de capacități (capability gaps) și recomandările necesare satisfacerii cerințelor viitorului. Acesta descrie mediul de operare viitor cu accent pe amenințări și caracterul schimbător al războiului, sugerează o abordare de tip „împins-tras”, prin care să se modernizeze ceea ce Alianța are deja, respectiv să se mențină și să construiască avantaj acolo unde este nevoie pentru a rămâne în fața curbei amenințărilor. NWCC urmărește depășirea oricărui adversar sau amenințare prin gândire, performanță, luptă, ritm, parteneriat și durabilitate prin designul său funcțional; stabilește imperativele necesare organizării și sincronizării eforturilor de dezvoltare a modului de ducere a luptei: superioritate cognitivă, reziliență stratificată, proiecția forței și influenței, comanda trans-domeniu și apărarea integrată multi-domeniu⁶, toate acestea având ca facilitatori critici datele, tehnologia, agilitatea, oamenii, pregătirea și integrarea.

Tot aici trebuie menționat că există un nou concept militar al NATO aflat în faza de elaborare – conceptul pentru operații multi-domeniu (Multi-Domain Operations/MDO). Elaborat în comun de ACT și ACO, conceptul urmează a fi testat și validat în cadrul exercițiilor și sedințelor de instruire viitoare pentru a asigura integrarea celor două noi domenii operaționale – spațial și cibernetic – la viteza, intensitatea și agilitatea pe care NATO trebuie să le utilizeze pentru a-și menține avantajul.

În ceea ce privește conceptele militare la nivelul UE, acestea oglindesc, într-o oarecare măsură, conceptele elaborate și implementate la nivelul NATO, ținând cont că o mare parte a statelor membre ale UE sunt membre ale NATO și constituie pachete unice de forțe NATO-UE. Cu toate acestea, particularitățile structurale și funcționale ale UE implică abordări diferite. Busola Strategică a UE, direcționările

⁶ Allied Command Transformation, *NATO Warfighting Concept*, <https://www.act.nato.int/our-work/nato-warfighting-capstone-concept/>, accesat la 28 septembrie 2023.

strategice specifice și cadrul de lucru constituit de Fondul European de Apărare (EDF), Programul European de Dezvoltare Industrială în Domeniul Apărării (EDIDP), Cooperarea structurată permanentă (PESCO) și Procesul anual de analiză coordonată a apărării (CARD), toate acestea influențează modul în care sunt elaborate și validate conceptele aplicabile în cadrul acțiunilor UE ce implică întrebuintarea instrumentului militar și a capacităților acestuia.

Statul Major Militar al UE, prin Directoratul concepte și capacități, este responsabil pentru dezvoltarea de concepte, doctrine, planificare și dezvoltare capacități, pentru cooperarea cu Agenția Europeană pentru Apărare (EDA) și pentru asigurarea coerenței dintre conceptele militare ale UE și procedurile pentru managementul situațiilor de criză⁷. Familia de concepte ale UE este constituită, în principal, din concepte privind modul de acțiune și capacitățile structurilor de forțe militare de răspuns/reacție rapidă creată în baza Conceptului de națiune-cadru (grupuri de luptă, forțe de reacție rapidă maritime, aeriene etc.), la care se adaugă o serie de concepte instituționale și funcționale (generarea forței, C2, intel, logistică etc.). Recent însă se poartă discuții privind două concepte necesare implementării Busolei Strategice: Cadrul de lucru militar pentru securitate și apărare, respectiv Capacitatea UE de dislocare rapidă.

Dintre statele occidentale, Armata SUA este forța care are, cel mai probabil, cea mai interesantă evoluție în ceea ce privește conceptele de operare de dată recentă, începând de la „*Bătălia aero-terestră*”⁸ și continuând cu seria de concepte de operare care au condus la varianta curentă a conceptului fundamental de operare (Capstone Concept for Joint Operations/CCJO)⁹. Chiar dacă cea mai recentă variantă

⁷ European Union External Action, *European Union Military Staff: Concepts and Capabilities Directorate*, https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-union-military-staff-concepts-and-capabilities-directorate_en#top, accesat la 28 septembrie 2023.

⁸ Air Land Battle (ALB) – concept implementat începând cu anul 1982 pentru operaționalizarea strategiei de „localizare” („containment”) și înfrângerea Uniunii Sovietice prin utilizarea operațiilor aeriene și terestre sincronizate, manevra impetuoasă, operația în adâncime și un ritm care să înfrângă forța numeric superioară a sovieticilor, cu accent pe acțiunile militare de nivel operativ. James L. Cook (2020). *The Importance of Joint Concepts for the Planner*, <https://www.459arw.afrc.af.mil/News/Article-Display/Article/2421510/the-importance-of-joint-concepts-for-the-planner/>, accesat la 28 septembrie 2023.

⁹ Joint Vision/JV2010 în 1996, Joint Operations Concepts/JOpsC în 2003, CCJO: Joint Force 2020 în 2012 și CCJO: 2030 în 2018.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Statul Major Militar al UE, prin Directoratul concepte și capacități, este responsabil pentru dezvoltarea de concepte, doctrine, planificare și dezvoltare capacități, pentru cooperarea cu Agenția Europeană pentru Apărare (EDA) și pentru asigurarea coerenței dintre conceptele militare ale UE și procedurile pentru managementul situațiilor de criză.

CCJO este conceptul care, împreună cu Strategia militară națională (National Military Strategy/NMS), reprezintă abordarea militară a președintelui Statului Major al Șefilor CFA (Chairman of the Joint Chiefs of Staff/CJCS) de punere în execuție a Strategiei de securitate națională (National Security Strategy/NDS). Situat ierarhic deasupra tuturor conceptelor întrunite și ale CFA, acest concept reprezintă viziunea CJCS privind forța întrunită viitoare a SUA și furnizează conținutul, rolul și coerența necesară în procesul de proiectare și dezvoltare a forței viitoare pentru un orizont de timp de 8-20 de ani¹⁰. Plecând de la direcționările stabilite prin NSS, strategia de apărare națională (National Defense Strategy/NDS) și NMS, de la caracteristicile mediului de operare întrunit viitor¹¹ și de la problema militară de rezolvat, CCJO stabilește ideea centrală și câteva idei de sprijin, soluția polivalentă de tip DOTMLP¹² adecvată unui set distinct de provocări și probleme operaționale viitoare, direcțiile principale de dezvoltare și întrebuintare a forței întrunite și acțiunile fundamentale necesare îndeplinirii misiunilor în condițiile integrării eforturilor proprii cu cele de la nivel interinstituțional și multinațional (acțiunea unificată/integrată). Supus unui proces amplu și de lungă durată de experimentare și mai multor revizui, odată ajuns la maturitate deplină, acest concept este implementat ca doctrină întrunită a forțelor armate ale SUA¹³.

Conceptele operaționale ale SUA descriu modul în care comandantul forței întrunite va duce operațiile în cadrul unei campanii de nivel operativ, aplicând CCJO în rezolvarea unei probleme militare

¹⁰ Principalele etape ale acestui proces aferent forței întrunite viitoare sunt întrebuintarea forței curente (force employment/operate) – cu orizont de timp 0-3 ani, dezvoltarea forței (force development/adapt) – cu orizont de timp 2-7 ani și proiectarea forței (force design/innovate) – cu orizont de timp 5-15 ani, https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/MECC2019/mecc2019day1brief6_jointfutures_concepts.pdf?ver=2019-10-17-143319-517, accesat la 28 septembrie 2023.

¹¹ NSS, NDS, NMS și studiul privind mediul operațional întrunit (Joint Operational Environment/JOE) sunt documente distincte, elaborate de instituții situate pe diferite niveluri ierarhice de autoritate (președinția SUA, Departamentul apărării, Statul Major Întrunit, respectiv comunitatea de informații, sub coordonarea J-7).

¹² Include capacități materiale și non-materiale.

¹³ Cea mai recentă ediție a doctrinei fundamentale a Armatei SUA prezintă principiile fundamentale și îndrumările generale privind întrebuintarea forțelor armate ale SUA în două volume: „JP-1 vol. 1 – Joint Warfighting” și „JP-1 vol. 2 – Joint Force”, publicate în august 2023 (document clasificat), respectiv iunie 2020.

specifice (operații curente, sprijinul autorităților civile, operații de menținere a păcii, operații militare majore etc.). Aceste concepte identifică provocările, capacitățile de bază necesare și condițiile în care aceste capacități urmează a fi întrebuintate, stabilind, totodată, contextul operațional pentru dezvoltarea și experimentarea conceptelor de sprijin (funcționale, de facilitare, de integrare etc.) și capacitățile operaționale necesare pentru îndeplinirea obiectivelor militare și asigurarea contribuției la îndeplinirea obiectivelor strategice. Din seria conceptelor de operare recente merită amintite conceptul operațional JOAC¹⁴ și conceptele CFA MDO, DMO, JADC2 și EABO¹⁵, ca exemple semnificative pentru aprofundarea subiectului concepte de operare.

Trebuie menționat că, odată cu implementarea NMS din 2018, a apărut o schimbare semnificativă în abordarea conceptuală a operațiilor viitoare ale SUA, ca urmare a direcționării strategice ca forța întrunită să fie capabilă să desfășoare acțiuni militare sub nivelul conflictului armat, ca răspuns la viitoarele tentative de acțiuni hibride de tipul „omuleților verzi”, „milițiilor armate”, campaniilor de dezinformare¹⁶ ș.a. Ca urmare, a fost inițiată elaborarea conceptului de ducere a luptei întrunite (Joint Warfighting Concept/JWC) și s-a trecut de la procesul de dezvoltare a capacităților cerute de concept (Concept-Required Capabilities/CRC) la un proces de dezvoltare a capacităților guvernat de concepte întrunite și de informațiile despre amenințări (concept-driven, threat-informed), similar NATO.

Similar NATO și SUA, elaborarea conceptelor militare utilizate de către forțele armate ale Marii Britanii (UK) se realizează plecând de la contextul strategic, scenariile viitoare, domeniile în care vor avea loc

¹⁴ Joint Operational Access Concept – concept întrunit pentru acces operațional, creat și utilizat de SUA începând cu anul 2012 pentru a răspunde la provocarea/problema accesului operațional într-o zonă în care este utilizată o strategie antiacces și de interdicție (A2AD/anti-access/area denial).

¹⁵ Conceptele de operare ale categoriilor de forțe armate (CFA) ale Armatei SUA: Multi-Domain Operations (MDO) – Forțele Terestre (inițiat în 2013, devenit doctrină în anul 2022); Distributed Maritime Operations (DMO) – Forțele Navale; Joint All-Domain Command&Control (JADC2) – Forțe Aeriene; Expeditionary Advanced Base Operations (EABO) – Pușcașii Marini.

¹⁶ Dryad Global (2021). *No Ordinary Boats: Cracking The Code On China's Spratly Maritime Militias*, <https://channel16.dryadglobal.com/no-ordinary-boats-cracking-the-code-on-chinas-spratly-maritime-militias>, accesat la 28 septembrie 2023.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Odată cu implementarea NMS din 2018, a apărut o schimbare semnificativă în abordarea conceptuală a operațiilor viitoare ale SUA, ca urmare a direcționării strategice ca forța întrunită să fie capabilă să desfășoare acțiuni militare sub nivelul conflictului armat, ca răspuns la viitoarele tentative de acțiuni hibride de tipul „omuleților verzi”, „milițiilor armate”, campaniilor de dezinformare ș.a.

Conceptul forței viitoare (Future Force Concept/FFC), prezentat în anul 2017, combină conceptele de operare specifice domeniilor operaționale într-un singur document, cu scopul de a ghida dezvoltarea forței viitoare într-o manieră coerentă și de a promova o mentalitate înrunită pentru un scop comun, dincolo de orizontul actual al politicilor și resurselor.

schimbări profunde pentru umanitate, amenințările și oportunitățile pe termen lung identificate de studiul tendințelor strategice globale (GST) și al mediului de operare viitor (FOE)¹⁷.

Potrivit raportului Ministerului britanic al apărării întocmit în cadrul procesului de revizuire a politicii de securitate, dezvoltare și politică externă¹⁸, forțele armate ale Marii Britanii vor deveni o forță integrată orientată pe amenințări cu o schimbare continuă a modului de gândire de-a lungul celor cinci domenii de operare: terestru, maritim, aerian, spațial și cibernetic.

Conceptul forței viitoare (Future Force Concept/FFC), prezentat în anul 2017, combină conceptele de operare specifice domeniilor operaționale într-un singur document, cu scopul de a ghida dezvoltarea forței viitoare într-o manieră coerentă și de a promova o mentalitate înrunită pentru un scop comun, dincolo de orizontul actual al politicilor și resurselor. Acest fapt încadrează conceptul într-un continuum al gândirii conceptuale a cărui perspectivă acoperă un interval de timp de 30 ani și este menit să ghideze în mod coerent dezvoltarea forței viitoare (figura 2).

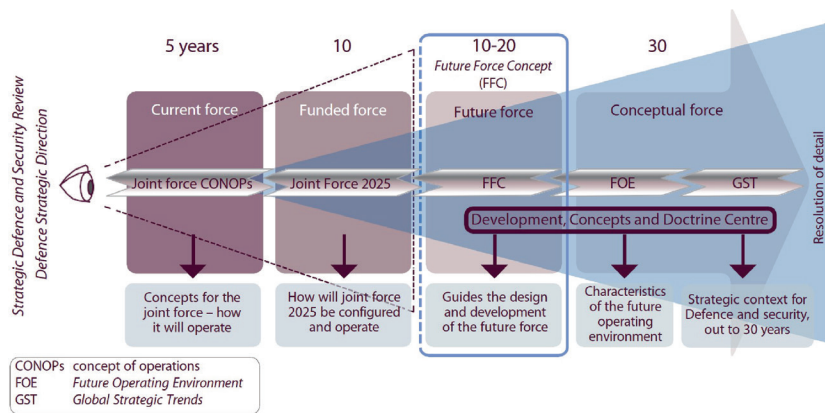

Figura 2: Continuumul dezvoltării forței viitoare
(Joint Concept Note 1/17 – Future Force Concept, 2017)

¹⁷ UK Global Strategic Trends/GST, <https://www.gov.uk/government/publications/global-strategic-trends> și UK Future Operating Environment/FOE, <https://www.gov.uk/government/publications/future-operating-environment-2035>, accesat la 28 septembrie 2023.

¹⁸ Defence in a Competitive Age (2021), <https://www.gov.uk/government/publications/defence-in-a-competitive-age>, accesat la 28 septembrie 2023.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Similar celorlalte concepte prezentate anterior, conținutul FFC include referiri la contextul strategic și mediul de operare viitor (orizont de planificare 2035), la modul de acțiune înrunit, la caracteristicile, provocările și oportunitățile domeniilor de operare, la elementele deduse care pot fi utilizate în elaborarea coerentă a forței viitoare. Destinat înțelegerii mediului de operare viitor, conceptul FFC a fost recomandat spre studiu și înțelegere tuturor celor implicați în formularea de politici și strategii sau dezvoltarea de capacități militare și achiziții, comandanților și personalului de stat major, inclusiv studenților militari. Chiar dacă a fost elaborat pe baza unor documente emise la nivelul anilor 2015 și care nu mai sunt de actualitate, abordarea și principiile pe care a fost construit și promovat FFC sunt demne de reținut.

În prezent, dezvoltarea forței armate a Marii Britanii se desfășoară pe baza Conceptului de operare integrată (Integrated Operating Concept/IOPC), concept publicat în anul 2020¹⁹. IOPC a fost proiectat să răspundă provocării unui context strategic în care liniile de demarcație pace-război, public-privat, afaceri externe-interne, stat-nonstat sunt tot mai neclare și în care competiția strategică a devenit pentru regimurile autoritare o încheștare continuă în care instrumentele de putere militară și non-militară sunt folosite fără restricții, fără a face o delimitare între pace și război.

Ținând cont de această provocare, IOPC stabilește o nouă abordare, transformațională, în care forțele armate trebuie să se dovedească utile în această competiție strategică situată sub pragul războiului și, în același timp, să fie în măsură să facă față unui mod de ducere a unei lupte al cărui caracter se poate schimba foarte rapid. IOPC precizează că integrarea acțiunilor în cele cinci domenii – integrarea multi-domeniu (multi-domain integration/MDI) – trebuie făcută și la nivel tactic, extinzând caracterul înrunit sub nivelul operativ, pentru a putea crea efectul multi-domeniu. Totodată, conceptul impune ca instrumentul militar să fie integrat în antrepriza națională totală (doctrina fuziunii²⁰).

Conținutul FFC include referiri la contextul strategic și mediul de operare viitor (orizont de planificare 2035), la modul de acțiune înrunit, la caracteristicile, provocările și oportunitățile domeniilor de operare, la elementele deduse care pot fi utilizate în elaborarea coerentă a forței viitoare.

¹⁹ Integrated Operating Concept, The Development Concepts and Doctrine Centre (2021).

²⁰ Doctrina fuziunii a fost introdusă în National Security Capability Review (NSCR), 2015. NSCR descrie abordarea colectivă a Regatului Unit cu privire la securitatea națională și oferă rațiunea și scopul Doctrinei Fuziunii, dar nu explică aplicarea sa. The Orchestration of Military Strategic Effects (2021).

Conceptul MDI, un concept britanic experimental de la nivelul anului 2020, pe care se bazează IOPC, tratează integrarea capacităților militare cu alte instrumente ale puterii naționale la nivelul tuturor domeniilor operaționale și la toate nivelurile operaționale (strategic, operativ, tactic).

Pentru aceasta, IOPC se bazează pe un cadru de operare conceptual integrat (Integrated Operating Framework/IOPF²¹), în care se face distincția între activitățile militare de „operare/operating”, respectiv de „ducerea luptei/warfighting”. Potrivit IOPF, forțele trebuie să fie capabile să se adapteze la operarea la diferite niveluri graduale ale capacității de luptă (readiness), concomitent cu păstrarea unei rezerve de forțe, inclusiv cea constituită prin mobilizare, optimizată pentru ducerea luptei. Această diferențiere între a opera și a duce lupta reprezintă o schimbare fundamentală în filozofia militară, schimbare ce implică o gândire foarte diferită despre întrebuințarea instrumentului militar, dezvoltarea de forțe și capacități adecvate și elaborarea unei doctrine care să permită acțiuni competitive decisive împotriva unui adversar care nu face distincția dintre pace și război.

Conceptul MDI²² (figura 3), un concept britanic experimental de la nivelul anului 2020, pe care se bazează IOPC, tratează integrarea capacităților militare cu alte instrumente ale puterii naționale la nivelul tuturor domeniilor operaționale și la toate nivelurile operaționale (strategic, operativ, tactic). Totodată, acesta furnizează o viziune pentru dezvoltarea unei forțe integrate până în 2030 și dincolo de acest orizont, în contextul mai larg al integrării inter-instituționale, cu sectorul privat și aliate. MDI utilizează patru principii de bază (avantajul informației, postura strategică, configurarea pentru medii, crearea și exploatarea sinergiei), urmărește integrarea, sincronizarea și conducerea operațiilor întrunită cu ajutorul funcțiilor întrunită (C2; intel; focul, informația, manevra și cuprinderea/outreach; sprijinul; reziliența), având ca deziderat nedeclarat integrarea maximală la toate nivelurile și a tuturor actorilor implicați pentru a ajunge, în mod ideal, la fuziune.

Figura 3: Integrarea multi-domeniu (Joint Concept Note 1/20)

²¹ Integrated Operating Concept (2021).

²² Joint Concept Note 1/20 – Multi-Domain Integration (2020).

Pentru înțelegerea corectă a acestui concept, trebuie precizate o serie de aspecte importante legate de sensul unor termeni. În primul rând, MDI utilizează termenul „domeniu operațional cibernetic și electromagnetic” pentru a integra activitățile din domeniul cibernetic cu cele din spectrul electromagnetic într-un singur domeniu; în al doilea rând, MDI utilizează termenul mediu și nu pe cel de domeniu operațional pentru a defini locul în care au loc activitățile militare; în al treilea și nu ultimul rând, MDI nu trebuie confundat cu MDO, acesta din urmă fiind un concept militar al SUA cu o aplicabilitate mai îngustă, care nu înglobează rolul instrumentului militar în sistemul mai larg al nivelului național.

Includerea IOPC și MDI în noua doctrină britanică a apărării²³ demonstrează trecerea acestor concepte de la nivelul experimental la cel de concepte mature, destinate să asigure claritate atunci când se discută despre competiția strategică.

Toate cele de mai sus arată că, în mediul de operare contemporan, abordarea „întrunită” – specifică nivelului operativ – ar putea să nu mai fie suficient de cuprinzătoare, făcând necesară utilizarea unei noi abordări, care să permită integrarea de la nivelul strategic până la cel tactic – *abordarea multinivel*.

CONCEPTELE DE OPERARE ÎN ARMATA ROMÂNIEI

Se poate considera că transformarea fundamentală a Armatei României a fost inițiată la începutul noului mileniu, odată cu implementarea Strategiei transformării Armatei României (STAR, 2007) – o serie de acțiuni și activități legate de dimensionarea, pregătirea și înzestrarea Armatei României pentru a participa la operațiile viitoare și care au vizat, în principal, transformarea forțelor, conceptelor și capacităților. Acest proces de transformare, aflat teoretic în ultima sa etapă (2016-2025) – etapa integrării depline în NATO și în UE –, s-a desfășurat în strânsă corelare cu procesul de transformare a Alianței, având la bază o viziune pe termen mediu și lung și etapele stabilite de STAR-2007.

²³ Joint Doctrine Publication 0-01 – UK Defence Doctrine (2022).

Includerea IOPC și MDI în noua doctrină britanică a apărării demonstrează trecerea acestor concepte de la nivelul experimental la cel de concepte mature, destinate să asigure claritate atunci când se discută despre competiția strategică.

Conceptele utilizate în prezent de Armata României provin dintr-o serie de documente elaborate la diferite niveluri de conducere și la momente diferite (securitate națională extinsă/SNAP.20, capacitate defensivă credibilă/SMR00, credibilitate strategică/SMR16 etc.) și acoperă întreaga gamă a conceptelor de înalt nivel: strategice și militare, naționale și multinaționale.

Transformarea militară a vizat dezvoltarea și integrarea de noi concepte, strategii, doctrine și capacități cu scopul de a îmbunătăți eficiența și gradul de interoperabilitate a forțelor și de adaptare a acestora la schimbările contextului de securitate. Realizarea obiectivelor de transformare a fost condiționată de elaborarea și dezvoltarea unui program coerent și viabil de cercetare și experimentare, de transpunere a conceptelor validate în cerințe și planuri și de încorporarea acestora în programe de înzestrare și instruire prin procesul de planificare a apărării.

Conceptele utilizate în prezent de Armata României provin dintr-o serie de documente elaborate la diferite niveluri de conducere și la momente diferite (securitate națională extinsă/SNAP.20, capacitate defensivă credibilă/SMR00, credibilitate strategică/SMR16 etc.) și acoperă întreaga gamă a conceptelor de înalt nivel: strategice și militare, naționale și multinaționale.

Fiecare dintre acestea are rolul său în proiectarea și dezvoltarea Armatei României pe diferite paliere: conceptele strategice descriu principalele modalități de folosire a Armatei în operaționalizarea Strategiei Militare a României (2000) și definesc direcțiile de acțiune și modul prin care armata va fi structurată, înzestrată și instruită²⁴; conceptele instituționale rezultate din SNAP. și Carta albă a apărării (CA) descriu modul în care Armata României contribuie la asigurarea securității naționale în contextul implementării conceptului de securitate extinsă; conceptele de operare definesc modul de aplicare, în practică, a artei și științei militare și reliefează modul în care acționează forțele armate în vederea implementării conceptelor instituționale la nivel strategic, operativ și tactic; conceptele funcționale descriu modul de acțiune a forțelor armate în domenii specifice/specializate (SMR16).

Conceptele de operare, definite succint în SMR16 și prezentate într-un capitol separat al SMR21, au cunoscut o dezvoltare continuă atât ca prezență, cât și ca pondere în spațiul național. Cele mai relevante pentru lucrarea de față sunt conceptul de apărare națională

²⁴ Strategia Militară a României – securitate militară prin: capacitate defensivă credibilă; restructurare și modernizare; parteneriat operațional intensificat; integrare graduală – 2000 (SMR00).

consolidată (ANC) și conceptul de operare integrat – Forța Întrunită Integrată (FII).

Conceptul de apărare națională consolidată/ANC este prezentat oficial pentru prima dată în Carta albă a apărării-21 ca direcție principală de acțiune pentru dezvoltarea capacităților, ca, mai târziu, SMR21 să stabilească ANC drept concept fundamental de operare al Armatei României în perioada 2021-2024 și să identifice FII – conceptul de operare integrat. Plecând de la concluziile Analizei Strategice a Apărării efectuate în anul 2020 (ASA20) și de la rezultatele unor studii aflate în desfășurare privind previziunile pe termen lung asupra mediului de securitate și de operare²⁵, ANC și FII pot identifica problemele militare și operaționale viitoare și pot furniza soluția specifică, venind, astfel, în sprijinul implementării și revizuirii Programului privind transformarea Armatei României până în anul 2040. La rândul lor, cele două concepte pot furniza cadrul de lucru conceptual pentru elaborarea și experimentarea conceptelor de operare de nivel inferior (pentru acțiunile militare ale CFA și comandamentelor/forțelor de sprijin/CS, concepte funcționale, concepte de facilitare/integrare), asigură baza pentru dezvoltarea de noi capacități prin soluții DOTMLPFI și descriu modul de ducere a operațiilor întrunite în context interinstituțional și multinațional pentru întreaga gamă de operații militare.

Fiind detaliat în SMR21, conținutul celor două concepte nu va fi inclus aici, în schimb vor fi prezentate câteva considerații legate de aceste concepte și cele similare existente la nivel internațional. Chiar dacă cele două concepte trebuie să țină cont de realitățile și condiționările naționale juridice sau de altă natură, ele pot avea ca inspirație elemente din conceptele prezentate mai sus. Unul dintre

²⁵ Majoritatea statelor execută studii și previziuni asupra mediului de operare viitor: Mediul de operare întrunit (Joint Operational Environment 2040/JOE) al SUA; GST & FOE/UK și echivalentele lor din Spania (Panorama of geopolitical trends. Horizon 2040/Operating Environment 2035). Raportul NATO Strategic Foresight Analysis-SFA 2023, lansat în ianuarie 2024, urmărește să inspire gândirea asupra setului de probleme curente și viitoare, să sprijine comunitățile de planificare a apărării aliate, de dezvoltare a modului de ducere a luptei și de dezvoltare a conceptelor în elaborarea produselor lor pentru un orizont de 20 de ani, oferind o bază solidă pentru elaborarea în 2024 a studiului privind mediul de operare viitor – studiu care va evalua caracteristicile actorilor, spațiul de luptă și modurile moderne de ducere a luptei în viitor, <https://www.act.nato.int/activities/allied-command-transformation-strategic-foresight-work/>, accesat la 22 octombrie 2023.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Conceptul de apărare națională consolidată/ANC este prezentat oficial pentru prima dată în Carta albă a apărării-21 ca direcție principală de acțiune pentru dezvoltarea capacităților, ca, mai târziu, SMR21 să stabilească ANC drept concept fundamental de operare al Armatei României în perioada 2021-2024 și să identifice FII – conceptul de operare integrat.

Prin modelul său de integrare a capacităților militare cu capacități ale altor instrumente ale puterii naționale la diferite niveluri, MDI poate ajuta la transpunerea eficientă în realitate a conceptului de apărare națională consolidată și a celui de forță întrunită integrată.

argumentele principale în acest sens este că ANC și FII trebuie să se alinieze sau cel puțin să aibă un numitor comun cu conceptele NATO și UE similare (DDA, NWCC, MDO, Forța militară de răspuns rapid). De asemenea, rezultatele obținute în procesul de elaborare și validare a acestor concepte sau ale altor concepte naționale pot fi utilizate în elaborarea conceptelor Armatei României, folosind o abordare comparativă și paralelă de dezvoltare.

Astfel, ținând cont că ANC asigură o viziune unificată de ducere a operațiilor în viitor, se poate aprecia că există similitudini între ANC și CCJO al SUA, în special în ceea ce privește forța întrunită, situație care favorizează realizarea de comparații și analogii și, de ce nu, de abordări și soluții comune sau asemănătoare (cum ar fi trecerea de la procesul de dezvoltare a capacităților cerute de concept/CRC la procesul de dezvoltare a capacităților, guvernat de concepte întrinite și de informații despre amenințări). Cu toate acestea, rămân unele aspecte neacoperite, situații în care pot fi identificate similitudini și utilizate abordări comune cu alte concepte – cum ar fi utilizarea conceptelor britanice IOPF și IOPC în cazul abordării problemelor legate de circumscrierea activității organizațiilor din sectorul public și privat la cele militare.

În cazul conceptului FII, concept ce are la bază ANC, se pot lua în considerare imperativele și facilitatorii critici prezentați de NWCC, respectiv cerințele familiei de concepte UE pentru forța militară de răspuns rapid, pentru a asigura, astfel, condițiile minime necesare integrării conceptuale și interoperabilității la nivel aliat și al UE. O contribuție pozitivă remarcabilă în elaborarea FII și ANC o poate aduce conceptul MDI²⁶ al Marii Britanii. Prin modelul său de integrare a capacităților militare cu capacități ale altor instrumente ale puterii naționale la diferite niveluri (domenii operaționale, niveluri ale războiului, interinstituțional, aliate etc.), MDI poate ajuta la transpunerea eficientă în realitate a ANC și FII. Evident, adoptarea MDI trebuie făcută ținând cont de particularitățile naționale, mai ales de compatibilitatea dintre termenii MDI și cei doctrinari românești.

²⁶ Acțiunile integrate multidomeniu reprezintă unul dintre imperativele stabilite de către SMR21.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Puncte de plecare în procesul de proiectare și dezvoltare a forței și capacităților viitoare ale Armatei României, conținutul ANC și cel al FII au un rol determinant atât în forța viitoare bugetată sau programată (forța în dezvoltare), cât și în cea aflată în etapa de proiectare (forța proiect și forța conceptuală). Pentru a furniza informațiile necesare documentelor programatice de tip SNAp., Carta albă a apărării sau SMR pentru orizontul de timp de 4-5 ani, respectiv Directivei de planificare a apărării pentru orizontul de timp de 10 ani, precum și pentru a asigura coerența și continuitatea necesară pe relația resurse-program-capacități dincolo de aceste orizonturi de timp, ar putea fi utilă implementarea modelului continuumului de dezvoltare din Marea Britanie (*figura 2*) în ciclul de dezvoltare al Armatei României. Adoptarea acestui model ar furniza o serie de avantaje, astfel: facilitează alinierea și sincronizarea procesului național cu cele existente în alte state membre ale NATO sau ale UE; permite stabilirea unor programe de cercetare-dezvoltare-inovare pe termen lung, care să stimuleze cercetarea științifică aprofundată și să creeze condițiile necesare dezvoltării și adaptării bazei industriale a apărării la noile tehnologii; oferă mai mult timp procesului de elaborare, experimentare, validare a noilor concepte de operare și tehnologii; informează procesul de instruire prin educație a noilor generații de cadre militare, astfel încât acestea să fie pregătite pentru înțelegerea deplină și utilizarea eficientă a elementelor de noutate din domeniul conceptual și tehnic; extinde orizontul de planificare până la 30 de ani pentru a acoperi, astfel, întreaga durată de viață a tehnicii de luptă principale (nave, aeronave, tancuri etc.) și pentru a oferi o orientare pentru planificarea modernizărilor de la jumătatea ciclului de viață al acestora.

CONCLUZII ȘI PROPUNERI

Așa cum am menționat, conceptele de operare ocupă un loc bine determinat și un rol important în dezvoltarea forțelor și capacităților militare viitoare ale unui stat și, implicit, ale alianțelor din care acesta face parte.

Caracterul schimbător al mediului de operare obligă aceste forțe să își modifice modul de întrebuințare a capacităților curente și viitoare

Schimbările recente ale mediului de securitate și de operare, adoptarea noilor concepte strategice, elaborarea setului de documente care fundamentează planificarea apărării la nivel național după alegerile prezidențiale din 2024 constituie argumente suplimentare pentru elaborarea unei noi strategii care să asigure dezvoltarea Armatei României pe baze moderne, occidentale și să o pregătească pentru provocările mediului de operare viitor.

prin parcurgerea unui proces continuu de transformare și adaptare. Conceptele de operare și cele subsecvente acestora abordează problemele viitoare ale mediului în care acționează forțele întrunite, propunând soluții materiale și non-materiale care să conducă la îndeplinirea obiectivelor și misiunilor în situații viitoare definite printr-un anumit set de parametri (tip de misiune, mediul de operare, tipul forței, nivelul ducerii acțiunilor militare etc.). Multitudinea de concepte de operare existente la nivel internațional au o serie de caracteristici care le definesc, le diferențiază sau le aseamănă (forțe integrate, acțiuni și operații multi-domeniu etc.), caracteristici ce pot fi utilizate în dezvoltarea și validarea propriilor concepte naționale.

Aflată teoretic la sfârșit de etapă, transformarea Armatei României poate fructifica oportunitatea acestui moment pentru începerea unui nou ciclu de dezvoltare pe baze și principii noi, comune cu ale altor forțe armate cu care România este aliat sau partener, în care programele deja existente – Armata 2026 și Armata 2040 – pot fi adaptate și integrate. Implementarea unei ierarhizări comune a conceptelor de operare și asimilarea noilor abordări și concepte utilizate de către aliații și partenerii României, concomitent cu trecerea la un nou continuum de dezvoltare a forțelor viitoare, sunt câteva propuneri care pot contribui, de asemenea, la dezvoltarea Armatei României.

În plus, schimbările recente ale mediului de securitate și de operare, adoptarea noilor concepte strategice, elaborarea setului de documente care fundamentează planificarea apărării la nivel național după alegerile prezidențiale din 2024 constituie argumente suplimentare pentru elaborarea unei noi strategii care să asigure dezvoltarea Armatei României pe baze moderne, occidentale și să o pregătească pentru provocările mediului de operare viitor. Elaborată sub forma unui document public, această strategie ar ajuta la o mai bună înțelegere a locului și rolului apărării naționale și a organismului militar în societate, a importanței rezilienței naționale, ar stimula dorința și nivelul de implicare a partenerilor din sectorul public și privat și al populației în acest domeniu, inclusiv în operaționalizarea conceptelor de operare discutate și în transformarea acestora în realitate.

BIBLIOGRAFIE:

1. ACT/Allied Command Transformation, *Centres of Excellence*, <https://www.act.nato.int/about/centres-of-excellence/>, accesat la 28 septembrie 2023.
2. Allied Command Transformation, *NATO Warfighting Concept*, <https://www.act.nato.int/our-work/nato-warfighting-capstone-concept/>, accesat la 2 octombrie 2023.
3. *Carta albă a Apărării* (2021).
4. CJCSI 3030.01A – *Implementing Joint Force Development and Design* (2022), Joint Staff. SUA: Washington.
5. Cook, J.L. (2020). *The Importance of Joint Concepts for the Planner*. Joint Force Quarterly 99, U.S. Naval War College, <https://www.459arw.afrc.af.mil/News/Article-Display/Article/2421510/the-importance-of-joint-concepts-for-the-planner/>, accesat la 23 septembrie 2023.
6. *Defence in a Competitive Age* (2021), <https://www.gov.uk/government/publications/defence-in-a-competitive-age>, accesat la 21 septembrie 2023.
7. Dryad Global (2021). *No Ordinary Boats: Cracking The Code On China's Spratly Maritime Militias*, <https://channel16.dryadglobal.com/no-ordinary-boats-cracking-the-code-on-chinas-spratly-maritime-militias>, accesat la 21 septembrie 2023.
8. European Union External Action, *European Union Military Staff; Concepts and Capabilities Directorate*, https://www.eeas.europa.eu/eeas/european-union-military-staff-concepts-and-capabilities-directorate_en#top, accesat la 28 septembrie 2023.
9. *Integrated Operating Concept* (2021). The Development Concepts and Doctrine Centre. Marea Britanie: SWINDON.
10. Joint Concept Note 1/17-Future Force Concept (2017), https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/643061/concepts_uk_future_force_concept_jcn_1_17.pdf, accesat la 23 septembrie 2023.
11. Joint Concept Note 1/20 – Multi-Domain Integration (2020). The Development, Concepts and Doctrine Centre. Marea Britanie.
12. Joint Doctrine Publication 0-01 – *UK Defence Doctrine* (2022).
13. Joint Operations Concepts (2003). SUA: Washington, <https://smallwarsjournal.com/documents/jopsc.pdf>, accesat la 23 septembrie 2023.
14. *Legea nr. 203 din 16.07.2015 privind planificarea apărării*.
15. *NATO CD&E Handbook – A Concept Developer's Toolbox* (2021), https://www.act.nato.int/wp-content/uploads/2023/05/NATO-ACT-CDE-Handbook_A_Concept_Developers_Toolbox-1.pdf, accesat la 23 septembrie 2023.
16. NWCC – NATO Warfighting Capstone Concept (2021).

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

17. Pikner, I. (2015). *Concept Development&Experimentation As Tool For Capability Development*. International conference KNOWLEDGE-BASED ORGANIZATION, <https://www.researchgate.net/publication/284813252>, accesat la 23 septembrie 2023.
18. Pikner, I. (coord.) (2013). *Military Operating Concepts Development*, Puurs, Belgia: SHOPMYBOOK.
19. Pikner, I., Zuna, P., Spisak, J., Galatik, V. (2013). *Military Operating Concepts Development*.
20. Portase, O. (2020). *Coerență, sinergie și sustenabilitate în dezvoltarea Forțelor Navale române pe termen mediu și lung*. Lucrările Conferinței științifice internaționale „Gândirea militară românească”. București: Statul Major al Apărării, pp. 402-427.
21. Schmitt, J.F. (2002). *A Practical Guide for Developing and Writing Military Concepts*. Defense Adaptive Red Team: Working Paper, http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/dod/dart_guide.pdf, accesat la 23 septembrie 2023.
22. *Strategia militară a României – Capacitate defensivă credibilă, pentru o Românie sigură, într-o lume marcată de noi provocări* (2021). București: Ministerul Apărării Naționale.
23. *Strategia militară a României – Forțe armate moderne, pentru o Românie puternică în Europa și în lume* (2016), în *Monitorul Oficial* nr. 789 din 7 octombrie 2016, <http://www.monitoruljuridic.ro/act/strategia-militar-a-rom-niei-din-28-septembrie-2016-for-e-armate-moderne-pentru-o-rom-nie-puternic-n-europa-i-n-lume-emitent-182367.html>, accesat la 22 septembrie 2023.
24. *Strategia militară a României – Securitate militară prin capacitate defensivă credibilă; restructurare și modernizare; parteneriat operațional intensificat; integrare graduală* (2000). București: Ministerul Apărării Naționale.
25. *Strategia de transformare a Armatei României* (2007). București: Ministerul Apărării Naționale.
26. *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2020-2024. Împreună, pentru o Românie sigură și prosperă într-o lume marcată de noi provocări* (2020). București: Administrația Prezidențială.
27. Strategic Foresight Analysis 2023 (2024). Allied Command for Transformation/ACT.
28. Tammen, J.W., contraamiral (2020). *NATO's Warfighting Capstone Concept: anticipating the changing character of war*, 9 iulie 2020, NATO Review, <https://www.nato.int/docu/review/articles/2021/07/09/natos-warfighting-capstone-concept-anticipating-the-changing-character-of-war/index.html>, accesat la 23 septembrie 2023.

29. *The Orchestration of Military Strategic Effects* (2021), https://assets.publishing.service.gov.uk/media/60521238d3bf7f04591df707/20210316-OMSE_new_web-O.pdf, accesat la 23 septembrie 2023.
30. *UK Future Operating Environment/FOE*, <https://www.gov.uk/government/publications/future-operating-environment-2035>, accesat la 28 septembrie 2023.
31. *UK Global Strategic Trends/GST*, <https://www.gov.uk/government/publications/global-strategic-trends>, accesat la 12 septembrie 2023.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ